

Haags Renaissance Kamerkoor

HRK
Haags
Renaissance
Kamerkoor

Nieuwsbrief
Voorjaar '25

Beste koorleden en vrienden van het Haags Renaissance Kamerkoor,

Na onze succesvolle concerten, waarover later in deze nieuwsbrief meer, zijn wij begonnen aan de repetities van ons nieuwe programma.

- We duiken, na het even aanraken van de Vroege Barok bij de vorige concerten, weer volop in de Renaissance. Centraal staat het prachtige *lied Nymphes des Bois* van Josquin Desprez (1450-1521).
- Dit stuk is gecomponeerd en voor het eerst uitgevoerd bij het afscheid van diens leermeester Johannes Ockeghem (1410-1497). Werken van beide meesters, maar ook van andere tijdgenoten zullen tijdens de komende concerten op 22 en 23 november?? te horen zijn.

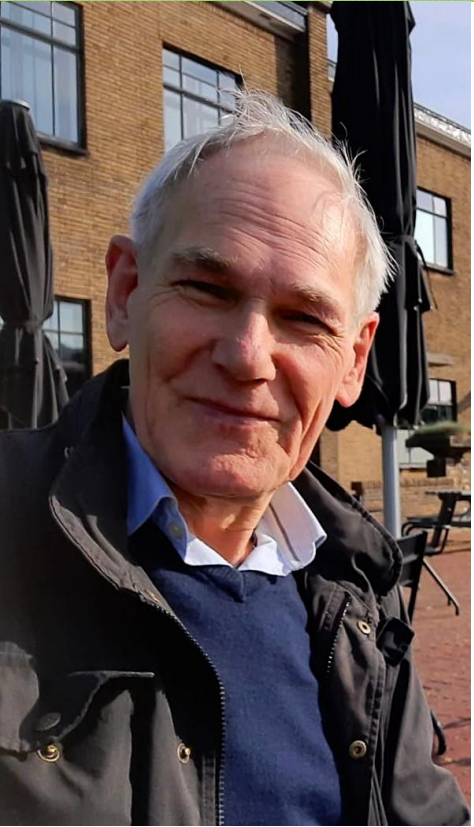
- Nu de lente weer is begonnen, wensen we u een hoopvol, zonnig muzikaal voorjaar en een prachtige zomer toe, ook namens Sytse en Claudia,

Marijke van den Broek

In deze Nieuwsbrief:

Van het bestuur	2
Voor het voetlicht	3
Terugblik conrcten	5
Nimphes des Bois	6
Cultuuragenda	7
Puzzel mee!	8
Wie zijn wij?	9

Bij het Haags Renaissance Kamer-koor zingen prachtige stemmen. Maar lang niet altijd weten we wie er achter die mooie stemmen schuilgaan. Soms zijn dat bijzondere mensen die bijzondere dingen doen. Vandaag:

Sytse Bruinsma

Zoals de achternaam, maar ook de voornaam al doet vermoeden, is Sytse geboren in Friesland. Samen met een oudere broer groeide hij op in Makkum.

Van jongs af aan had hij een voorliefde voor tekenen. Hij deed dat dan ook veel en dat viel ook zijn leraren op. Op de middelbare school kreeg hij dan ook bepaalde privileges, zoals aparte opdrachten met speciale materialen. Maar ook, en dat leverde hem veel belangstelling van de meisjes op, toestemming om tussen de middag portretten te tekenen in het tekenlokaal. Ze wilden allemaal wel voor hem poseren!

Hoe zat dat met muziek?

Sytse groeide niet op met klassieke muziek, maar hij voelde zich vooral aangetrokken door de popmuziek die toen steeds populairder werd, mede door Radio Veronica en de wekelijkse top 40. Hij kocht een gitaar en leerde zichzelf spelen en zingen, want een muziekschool was er alleen in Leeuwarden.

Na de middelbare school wilde Sytse graag Nederlands studeren, maar op aanraden van zijn broer koos hij voor Sociale Wetenschappen, omdat daar meer toekomst in zou zitten.

Hij ging in Groningen studeren. Maar in het eerste jaar merkte Sytse al, dat dit niet echt de goede richting voor hem was. Doorzetter als hij was, behaalde hij toch zijn bachelor. Maar daarna koos hij weer voor zijn geliefde studie Nederlands. Omdat zijn ouders niet echt achter zijn keus stonden van studie te veranderen, werd hij werkstudent.

Heel veel bijbaantjes heeft hij gehad, zoals schoonmaken op scholen, kantoren, het werken met dak- en thuislozen. Dat leverde hem in eerste instantie wat geld, maar daarnaast ook veel levenservaring op.

In deze Nieuwsbrief:

Van het bestuur	2
Voor het voetlicht	3
Terugblik concerten	5
Nimphes des Bois	6
Cultuuragenda	7
Puzzel mee!	8
Wie zijn wij?	9

Zijn werkzame leven begon Sytse in het onderwijs: hij werd tijdelijke leerkracht op een gymnasium.

- ▶ Maar al snel bleek dat zijn ambities daar niet lagen, bovendien waren er weinig banen in het onderwijs. Op zoek naar een andere baan hoorde hij dat werkloze academici en hbo'ers voor een korte opleiding in de ICT in aanmerking kwamen. Uit 1700 belangstellende werd hij met nog 20 anderen uitgekozen om die te doen.
- ▶ En in de ICT heeft hij zijn werk gevonden, eerst in Leiden als docent computerprogramma's en daarna als projectleider automatisering in Rotterdam op het stadhuis, later bij het Ministerie van Justitie. De laatste jaren was hij beleidsadviseur en informatiemanager bij het Openbaar Ministerie.

Door zijn werk verhuisde hij ook, samen met zijn vrouw Welmoed naar Den Haag.

- ▶ Doordat Sytse in zijn werk veel moest praten kreeg hij stemproblemen. Van enkele logopedistes die hij daarvoor raadpleegde, kreeg hij het advies om te gaan zingen. Ook zijn vrouw Welmoed had hem al aangeraden om in een koor te gaan zingen. Hij wilde dat wel, maar het kwam er steeds niet van.

- ▶ Tot in 2015 het Haags Renaissance Kamerkoor op zijn pad kwam. Hij bezocht een open avond en was meteen betoverd door de prachtige klanken van de Renaissance. Sinds die tijd levert hij er met zijn mooie bas zelf een bijdrage aan.

En dat niet alleen, sinds 2017 is Sytse onze penningmeester. Hij zorgt ervoor dat ons koor er ook financieel goed voorstaat. In het bouwen en onderhouden van de website heeft Sytse ook een groot aandeel. En... u kent vast onze prachtige programmaboekjes? Ook door Sytse samengesteld. Dank je wel, Sytse.

Marijke van den Broek

In deze Nieuwsbrief:

Van het bestuur	2
Voor het voetlicht	3
Terugblik concerten	5
Nimphes des Bois	6
Cultuuragenda	7
Puzzel mee!	8
Wie zijn wij?	9

Op zaterdag 15 en zondag 16 februari gaf het Haags Renaissance Kamerkoor o.l.v Enrico Ruggieri een bijzonder concert.

Samen met een gastkoor, solisten en instrumentalisten voerden wij de prachtige 12-stemmige Missa L'Homme Armé van Giacomo Carissimi uit in een nagenoeg uitverkochte Paleiskerk.

Behalve de mis van Carissimi, stonden er nog twee 12-stemmige werken op het programma: Super Flumina Babylonis van Marenzio en het ontroerende Miserere Mei van Esteves.

Wij kunnen terugkijken op twee feestelijke concerten en ook het publiek was erg enthousiast.

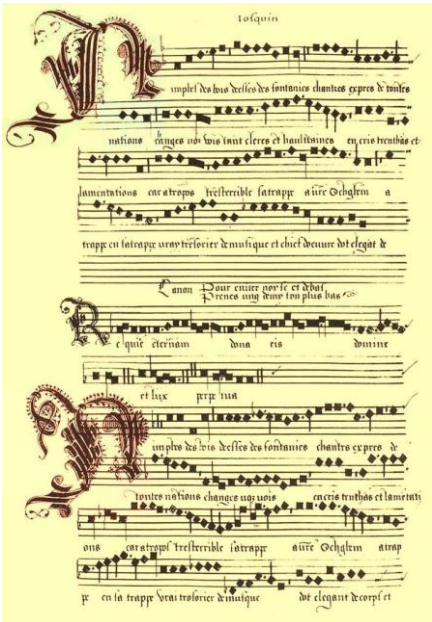

In deze Nieuwsbrief:

Van het bestuur	2
Voor het voetlicht	3
Terugblik concerten	5
Nimphes des Bois	6
Cultuuragenda	7
Puzzel mee!	8
Wie zijn wij?	9

Johannes Ockeghem

Nimphes des Bois

In de vijftiende eeuw werd de muziek in Europa beheerst door enkele Frans-Vlaamse componisten uit de Lage Landen en Noord-Frankrijk, verbonden aan de hoven in Frankrijk en Italië. Er ontstond een soort internationale stijl met als belangrijkste componisten Guillaume Dufay (1398-1474), Johannes Ockeghem (1410-1497) en Josquin des Prez (1450-1521).

Johannes Ockeghem was behalve componist ook wiskundige. Hij verbleef meer dan veertig jaar aan het Franse hof en werd naast zijn muziek zeer geprezen om zijn kennis van wiskunde, geometrie en astrologie. Ook moet hij een buitengewoon goede zanger zijn geweest met een zeer lage bas.

Een van de dichters die hem eerden was Jean Molinet (1435-1507); deze had veel contact met de componisten van zijn tijd. Hij schreef de elegie 'Nimphes des bois' bij de dood van Johannes Ockeghem in 1497. Josquin des Prez componeerde muziek bij deze tekst en bracht hem daarmee tot klinken. In Josquins muziek zijn Italiaanse invloeden aan te wijzen in zijn wat declamatorische stijl, waarbij de tekstuitdrukking en verstaanbaarheid van de tekst vooropstaan.

Of Josquin een leerling van Ockeghem is geweest, is niet duidelijk; wel is waarschijnlijk dat zij contact met elkaar hebben gehad bij de Franse hoven.

Josquin was een belangrijke componist in zijn tijd en moet een welgesteld man zijn geweest. In de misschien wel vijftig jaar dat Josquin componeerde, heeft hij een indrukwekkend oeuvre achtergelaten.

Indrukwekkend vanwege het feit dat hij als geen ander de compositietechnieken van zijn tijd optimaal wist te benutten en te combineren met een grote muzikale expressiviteit. Dat Josquin 'Nimphes des bois' op muziek zette kan gezien worden als een hommage aan de oudere componist. Josquin was bekend met de compositietechniek van Ockeghem en gebruikte deze als voorbeeld voor zijn eigen werk.

De tekst van Molinet bestond oorspronkelijk uit drie kwatrijnen; Josquin heeft hier nog een regel aan toegevoegd. De klaagzang is vijfstemmig, waarbij een opvallende rol is weggelegd voor de tweede tenor. Terwijl de bovenstemmen samen met de eerste tenor en de bas de Franse tekst en melodie zingen, is er voor de tweede tenor een extra partij toegevoegd: deze zingt in langgerekte tonen de introitus van een Requiem-mis.

Josquin des Prez

Nimphes des bois

Nimphes des bois, deesses des fontaines,
chantres experts de toutes nations,
changes vos voix tant cleres et haultaines
en cris trenchans et lamentations,
Car Atropos tres terrible satrappe
a vostre Ockeghem attrape en sa trappe,
vray tresorier de musique et chief d'oeuvre,
doct, elegant de corps et non point trappé,
grant dommage est que la terre le couvre.
Acoustres vous d'habis de doeul,
Josquin, Persson, Brumel, Compere,
et ploures grosses larmes d'oeil:
perdu avec vostre bon pere.
Requiescat in pace. Amen

*Bosnymfen, watergodinnen,
meesterzangers uit alle landen,
laat uw heldere en nobele stemmen
klinken als snijdende kreten en klaagzangen.
Want de vreselijke vorst Atropos
heeft uw Ockeghem in zijn klauwen gekregen,
ware schatbewaarder, meester van de muziek,
geleerde en elegante verschijning,
Een groot verlies dat hij onder de aarde ligt.
Trekt uw rouwkleren aan,
Josquin, Pierre de la Rue, Brumel, Compère,
en weent bittere tranen:
u hebt uw goede vader verloren.
Moge hij rusten in vrede. Amen*

- **Requiem, Fauré** - 12 apr, 20.15 - Duitse Kerk, Den Haag

- **Sophia Chamber Choir**

Kamerkoor JIP, Sophia Chamber Choir en orkest Figaro brengen samen het Requiem van Gabriel Fauré uitgevoerd en andere troostrijke muziek van Oekraïense en Nederlandse componisten

- **Mattheus Passion, Bach** - 13 apr, 20.00 - Amare, Den Haag

Residentie Bachkoor en -orkest

Het bekende en geliefde lijdensverhaal van Christus in de concertzaal van Amare. De Mattheus Passion vertelt het verhaal van het verraad, de berechting en kruisiging van Jezus

- **Mattheus Passion, Bach** - 16 en 19 apr, 19.00 - Amare, Den Haag

- **Ned Kamerkoor en Residentie Bachorkest**

De Britse dirigent Richard Egarr keert terug bij het Nederlands Kamerkoor en het Residentieorkest, in hun traditionele uitvoering van de Mattheus Passion van Bach. Maar Egarr brengt flair en passie aan in deze uitvoering.

- **Kanon Pokajanen** – 19 apr, Grote kerk, Den Haag

- **kamerkoor Kwintessens**

Een van Arvo Pärts meest intense en spirituele werken, geïnspireerd door de teksten van de Orthodoxe Kerk. Dit meesterwerk verhaalt over berouw, vergeving en zuivering, en vormt zo een muzikale weg naar Pasen

- **De Rechtvaardigen 2025** - 4 mei, 21.00 - Amare, Den Haag

- **Capella Amsterdam, Berlage Saxophonequartet en Jan Brokken**

Het verhaal wordt gebracht van de Nederlandse consul Jan Zwartendijk die in WOII zijn leven op het spel zette voor de vrijheid van anderen. Voordracht van Jan Brokken, ingevlochten in muziek.

- **Die Schöpfung, Haydn** - 13 jun, 20.00 - Kloosterkerk, Den Haag

- **Koninklijke Zangvereniging Excelsior**

Een trilogie waarin de drie delen van het werk worden uitgevoerd, verdeeld over drie afzonderlijke concerten. Vandaag deel1: Hemel & aarde. Frisse en juichende muziek!

- **Licht en Troost** - 15 jun, 14.00 – Heilige Geestkerkhof Delft

- **Nieuw kamerkoor Delft**

Prachtige a capellamuziek die past in de indrukwekkende ruimte van de Oude Kerk. Met o.a. Cantate Domino en Benedictus van componist Karl Jenkins, Da Pacem van Arvo Pärt en het mooie Agnus Dei van Samuel Barber .

- **Kamerkoor Illmatar** - 23 jun, 15.30 - Waalse Kerk, Den Haag

- **Cantate van Vrede**

O.l.v. Imre Ploeg zingt het koor werken uit diverse windstreken over vrede. Koorleden dragen teksten voor en verstilde improvisaties worden afgewisseld met de hypnotiserende klank van de shaman drum en Bulgaarse en noordelijke volksmuziek.

In deze Nieuwsbrief:

Van het bestuur	2
Voor het voetlicht	3
Terugblik concnren	5
Nimphes des Bois	6
Cultuuragenda	7
Puzzel mee!	8
Wie zijn wij?	9

Puzzel mee!

Haags Renaissance Kamerkoor

Z	F	E	I	O	E	S	F	E	E	R	V	O	L	N	I	O	T	
R	E	S	I	R	D	O	T	N	E	I	R	U	E	N	D	M	R	
A	O	N	G	G	N	S	L	E	U	T	E	L	T	E	U	O	A	
L	R	E	A	A	E	T	L	L	M	M	E	E	R	R	I	D	A	
L	D	R	E	N	O	N	M	A	E	G	R	C	O	S	Z	U	M	
E	E	G	N	I	D	U	O	H	K	P	R	L	P	N	E	L	E	
N	P	T	O	S	L	T	N	M	R	E	E	O	O	E	N	E	H	
T	L	S	S	T	O	O	V	E	R	A	N	D	E	R	D	R	G	
A	O	T	E	O	V	O	T	D	C	S	N	U	T	P	N	E	E	
N	R	U	H	P	N	A	L	A	O	E	E	L	R	E	E	N	K	
D	A	K	I	C	T	O	N	R	C	E	K	C	O	N	R	N	C	
O	T	K	K	I	O	I	D	S	E	A	K	I	F	D	E	T	O	
U	I	E	E	I	G	Z	E	N	L	O	U	A	O	W	I	T	S	
A	O	N	V	E	I	R	E	M	E	E	R	A	Z	A	C	H	T	
B	N	P	R	L	C	R	T	G	O	T	D	N	Z	G	O	C	U	
D	R	E	V	E	R	E	P	E	T	I	T	I	E	A	S	A	T	
I	J	V	E	D	N	E	K	E	B	M	I	I	I	M	M	S	R	T
A	R	S	I	N	E	K	E	T	E	B	U	M	Z	A	A	P	I	

AJH 2025/15

Woordzoeker 15
Astrid Jeremic-van der Harst

abdij	deploration	maart	septiem	terts
ademhalen	droef	mezzoforte	sfeervol	tutti
amen	duizend	moduleren	slaken	uitdrukken
associëren	dulciaan	neuriën	sleutel	uitgezocht
ave Regina caelorum	eigen	Ockeghem	snerpend	veranderd
bekend	garen	organist	sostenuto	viool
betekenis	grens	pracht	sponsor	voldoende
boek	houding	rallentando	stemgroepen	zacht
credo	interpretatie	repetitie	stop	zilver
decrescendo	kalmte	roerloos	stukken	zittend

WOORDZOEKER 14

E	H	E	R	F	S	T	G	E	R	E	R	E	S	I	M	E	I
I	I	L	E	T	U	E	L	S	T	L	A	K	L	A	S	S	E
T	N	D	M	I	S	S	I	T	R	O	F	E	R	M	A	T	E
A	S	A	N	E	R	I	O	N	E	T	S	I	L	O	S	E	I
T	T	O	E	T	I	S	B	E	W	T	A	E	S	O	A	V	N
D	R	J	C	R	O	M	D	C	A	I	G	G	T	N	R	E	S
N	U	O	E	M	T	G	U	A	O	A	E	I	R	O	A	S	P
K	M	D	C	L	I	R	N	A	T	W	R	M	O	F	I	A	I
E	E	S	R	D	N	D	I	O	O	S	C	M	O	T	L	L	R
I	N	G	R	O	N	D	T	O	O	N	A	E	M	E	E	C	A
Z	T	A	E	I	O	N	N	R	Q	E	R	T	I	M	K	R	T
U	A	S	I	R	E	G	O	M	S	L	I	S	A	O	A	E	I
M	L	T	L	L	U	N	C	T	O	I	S	T	F	M	T	S	E
E	I	K	E	L	S	I	O	O	I	T	S	F	S	P	K	C	G
S	S	O	P	N	A	S	S	L	R	E	I	H	E	A	E	E	N
O	T	O	M	C	O	R	S	A	G	E	M	S	A	M	P	N	A
S	E	R	E	M	E	R	A	A	E	C	I	L	E	F	S	D	L
R	N	O	T	E	N	T	B	O	R	S	T	K	A	S	M	O	E

AJH 2024/14

Oplossing
Woordzoeker 14:
Giacomo Carissimi - Missa
l'Homme Armé

In deze Nieuwsbrief:

Van het bestuur	2
Voor het voetlicht	3
Terugblik concrten	5
Nimphes des Bois	6
Cultuuragenda	7
Puzzel mee!	8
Wie zijn wij?	9

Het Haags Renaissance Kamerkoor ...

... is een gemengd koor met rond de twintig leden. Het is opgericht in 1982 en onze dirigent is Enrico Ruggieri. De basis van ons repertoire bestaat uit de prachtige 16e- en 17e-eeuwse polyfone koormuziek uit de Renaissance en vroege Barok.

In onze programma's proberen wij een evenwicht te vinden tussen wereldlijke en gewijde muziek, en we zingen zowel a capella als met instrumentale begeleiding. We zingen vol liefde en ambitie en soms is het hard werken. Maar altijd is er plaats voor gezelligheid in ons koor!

► Enrico Ruggieri

Studeerde piano aan de conservatoria van Bologna en Rome in Italië en behaalde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag zijn master in koormuziek en koordirectie. Hij is sinds 2017 de vaste dirigent van het Haags Renaissance Kamerkoor.

In memoriam Cees van den Akker

Op 13 december overleed Cees van den Akker. Cees was 33 jaar lid van ons koor. Veel concerten heeft hij met de bassen met ons meegezongen. Hij is ook jarenlang bestuurslid geweest. Eerst voorzitter, daarna secretaris. En ook toen hij dat niet meer was, dacht hij altijd mee en verleende waar hij kon hand- en spandiensten. Bovendien was hij een vriendelijk en gastvrij mens. De keren dat wij bij hem als koor te gast waren, zijn niet meer te tellen. Iedereen was altijd welkom.

Wij zullen hem erg missen. Op 23 december werd hij begraven. Tijdens de plechtigheid voorafgaand aan de begrafenis zongen wij het Mille Regretz van Josquin des Prés.

In deze Nieuwsbrief:

Van het bestuur	2
Voor het voetlicht	3
Terugblik concerten	5
Nimphes des Bois	6
Cultuuragenda	7
Puzzel mee!	8
Wie zijn wij?	9